

Kandahar. Kabul
Vol.14, No.10, Jadi 1352
(December 1973)

د ۱۲۵۲ لمریز کال January 1974

د مرغومي مياشت

لسمه گڼه

د تاسوس کال ۱۳۴۹

گفتار

اطلاعات او کلتور

د هیواد نامتو هنرمند مرحوم استاد پرېشناچي د افغاني هنر پراختيا او اصالت مين و نه لري. تر ټولو
پټي کړي خوي افغاني هنر د اصالت د تيار زده کړي داسي اثار پرېښوول چې ده ته ابدیت
ورپه برخه کوي. دلته مرحوم د خپل هنري اثر څنگ ته لیدل کېږي.

دولت رئیس او صدر اعظم د مرحوم استاد

بر یښناپه فاتحه کی گډون وکړ

د دولت رئیس او صدر اعظم جاغلی محمد او د دې
پر ۲۸ د مرحوم استاد عبدالغفور بر یښناپه فاتحه کښی
گډون وکړ او د هغه مرحوم روح ته یې د دعا وکړل.
دغه ورځکه په هغه فاتحه کی چی پر ۲۸ د دې د مرحوم
استاد بر یښنا لومړنی له امله د خیر پوره جامع کی
د اطلاعات او کلتور د وزارت او د هغه مرحوم د کورنی
له خوا اخیستل کېدل، جاغلی محمد اعظم، د صدات مظمی
مرستیال، د اکثر حسن خرق، د کابینې غړی، هالبرتیه
مامونیتو او د هغه مرحوم علاقه مند او گډون کړی و.
د نامتو لیکوال، شاعر، د املاتیم، موسیقی
پوهنکونکی او نقاش هنرمند جنازه د دې ۲۹ په
خپدای صالحین کی خاورو ته وسپارل سوه.

د اطلاعات او کلتور وزیر جاغلی پوهاند لوین
د مرحوم استاد بر یښنا تر خپدو وروسته د دغه
مرحوم د مړینې په نسبت د دولت درېس دغه غواښتی
د هغه وپاته کسانو او د مطبوعاتو د مشورینو ته داسی
ابلاغ کړی.

د مړه ملی لایه د استاد بر یښنا مړینه د مېواد لویه
علمی او فرهنګی ضایعه وبلل.

د مرحوم استاد بر یښنا جنازی په مراسمو کی،
جاغلی محمد اعظم، د اکثر حسن خرق، د کابینې غړی،
هالبرتیه مامونیتو، لیکوال او د هغه مرحوم زیاتو
علاقه مند او گډون کړی و.

پوهاند لوین د وکیل استاد بر یښنا پوښکی، لیکوال و
چی په خپله خاصه سلیقه او روانه شیوه او عالی افکارو
کی اېښکاري موضوعات خلق او اشرافول دی وړل کلتوری
ادبی مسیق و چې د افغانی کلتور او فرهنګ پر اصالت
یې ایمان درلود او خپل قول ورس او قدرت یې د دې
لورونو خاوری د علمی او هنری او زېښتیا که میراثو
او فرهنګی ارزښتو په هر گنده او کی په کار اچول.
پوهاند لوین زیاته کړی: د استاد بر یښنا ناپایه

مېنی او علاقې د افغانستان د مطبوعاتو، کلتور، فرهنګ
او هنر سره هېڅ اړیکه نه درلوده. گړپادی د هنر، علم او
ادب د پالنه پیداسوی و. هغه خدا یې استمداد چی د دې لور دی
بود اسی قدرت و چې په نامرئی ډول یې د موه د فرهنګ
او ادب جریان د فرهنګ او انکشاف لور ته بیړی.
د موه د فرهنګ، ادبیاتو، فلسفې، نقاشی، او
موسیقی امتیازات او اصالت یې هر گنده وی او د موه لوی
نسل یې په شعوری ډول باخبره کاوه چی افغانی فرهنګ
تبادلو او برتری لری او انکشاف کېدی او باید په پوره
ایمان او اېثار د هغه د اېثار انکشاف د پاره پاکه او
صمیمانه وسی.

د اطلاعات او کلتور وزیر د مرحوم استاد بر یښنا

کلتوری، فرهنګی او هنری خدمتونه په قدر دانی یاد کړل
او د مېواد د معارف او مطبوعاتو د مشورینو په وکالت
یې خپله درنه خواښتی د هغه مرحوم وپاته کسانو
ته هر گنده کړی.

د وروسته د پوهنی وزیر د اکثر اعمت او اذکار او
پوهاند لوین په گډه د معارف او مطبوعاتو د مشورینو په
لماوند کی او د مرحوم بر یښنا د صادقانه خدمتونه قدر دانی
په خاطر د گلو گپې د هغه مرحوم پر مقبره کېښودل.

د اطلاعات او کلتور د وزارت د اداری رئیس د هغه
پر یښ د مرحوم عبدالغفور بر یښنا سوانح قرائت کړی.
دغه ورځکه غلام علی امید چی د مرحوم بر یښنا د شاگردانو

هغه دی د افغانی هنرمند او په وکالت د هغه استاد د مړینې
له امله خواښتی هر گنده او د هغه د پالنه یې د مقنن
دعاو کړی.

الېز عبدالغفور بر یښنا د مرحوم استاد بر یښنا لوی
د مور د سردر جبر د تسلیم له پیغام او د افغانستان د جمهوریت
حکومت د هغه مننه هر گنده کړی. استاد عبدالغفور بر یښنا
د هغه ناروغی له امله چی ورته یښه سوی وه د دې په ۲۵
اېډه ۶۶ کالو په عمر په نادر شاه د وختون کی وفات سوه.

مسئول مدیر: کریم (طالب)

اداره و شهیدانو وان

۱۳۵۲ کال دمر غومي مياشت

مطبوعاتى جوايز و ته

یوہ کتنہ

د مطبوعاتې خوا اړوندې کړول او د هندو دلايې
تدوین او تښتېد د جمهوري دولت دستور وقرقي هندوانو
عنه پر مدني حق د علم او فرهنگ د توسعې او انکشاف
په لارې د وړ پانده اخیستول.

د مطبوعاتی جواړو لایحه چې د اطلاعات او کلتور
د وزارت په لارځوړنه او د هیواد د نخبه شخصیتونو په
گټه همکارۍ ته دین شوی ده، که د یوې خوا د علم
او فرهنگ په برخه او خپله اڅاڼه توب د اولیو نو د پای خوا
دغه اسامه د خپله په کار اچوې کړم چې دا که د اسامه
په لاسه شوی دی.

هر گنده ده چی به دی او اعر و کی علم خول و افس
مقوم با امل و او بر ته که کش تعریف همه به او و ده به
او و به تیره به اعر و ادب ته به و تیره به اعتباری کتل
کبدل که دی جم ته و عتری به و ده و خول از ده تیره و رخ
به و رخ لاسه و کول او خول به اعر ای سوری تعجبوی

داسکندادونو داسکشاف او پوځ میده له عنقه تللی و،
هکه او صرف د تیر او اخی او پرمهانیو په پوځ
نازیدلو او پس.

ذموي گران ديوانه دنيو ديوانه باغرو پاڼو
په عصر کې د لندن ژانگوبل کيدل غوښت، مې داؤ چې
مقوي دهنراو ادب ارزښت درک کېي وي، عالمان،

ادبیان اور مترجمان دعائی حیثیت اور عزت شہنشاہان و
 فنکاران و اہل کمال و ہر قدر ہر قدر کمال کمال
 خود اسی ورنہ یہ غرض مقولہ تبارک و تعالیٰ

میوانی در لندن مهد و گزلی او و همکاران او در
در روسیه (پادشاه) او و گزلی.

دیده مرغه د جمهوري نظام په منع له راهیسې

دعوت ۵۵۹. لوتو اجتماعي چارو کي پوښلاپ وائي تودوي
۱. انقلابي غورځوڻو ته ۵۵۹ لوتو کي هم پر ملا پنکادي .
چنانچه لوتو ملي دعوت ۵۵۹ لوتو وائي وينا کي ۵۵۹

« افغانستان د خلکو په عامه غېږ، صده د خټر ادا د بېانو
توسعي او انکشاف ته په هر گنده وړ اچاره کړي ده چې
د مطبوعاتو، جوايزو د لايحي تدوين د دغه انکشاف

لومړی لاسي گام اود د ځای واړول د جلايي حصول لپاره ی
آهاد پل کچه ی .

دفعہ علاحدہ معروضات کے لئے ذیل کی کاپی دی گئی ہے

سپهبدلی خاوری به فوجی کن به یو حل پیا داسی غصه پوره لکه
علامه الجبرونی او مولانا لال الدین پلخی چی ن ورغ به
جهانی او بین المللی سو به حقوق دده لی او لمانزه کوپی و
وروزل سی .

ذمیرہ گمران ہیراد تل داسی سرخاڑہ فطری
اسلمندوہ درلودلی ادارے کی خوددھو اسلمندوہ وڈہ

صرف حقوق او ترغیب نه ادا کیا گئی۔ دستخطات
جواز پر غلطی کون سے و معترضو لیکچرار دہانہ
دعوتی نظام سے افسانہ دی، دوری و تشویش افسانہ

کام دم بلبل کیجی

مورد دولت دفعه اولی اقدام ستایو او دولت شاه
خاصه علاقه چو د علم او فرهنگ سره بی نری دلدربه

سترگه گورو، په دې هم ځانده یو چې د علم او فرهنگ
په برخه کې به یې په ځان کې یو ځانول ستړی اندامون ته
دواړو کې یې.

استاد بر یبنا هیواد په ادبی او هنری تاریخ

کی واقعاً د بر یبنا حیثیت لری

د مرحوم استاد بر یبنا د ژوند له حال:
د میو او نامتو خطاط ښاغلی میرزا دین و کلمه دده
د ویاړ له حال: فصل لیکنې دی چې هغه په لنډ ډول د لک

دا ورو

د چهارشنبې په ماښام په داسې حال کې چې د مرحوم
بر یبنا جنازه تر لاسه کړه، د القبول، کورنۍ یې وکړه چې

د هغه د اقوام یې هنرمند درخت لپه د چل اصولو
په قرار راوړ، یو کله چې د (عبد القادر) د نامه د کلمې
د امداد د حاصل یې دا بچه په حساب وستیو، د ۱۳۹۳ هـ

د هغه هغه استعراج سو او مطابق د ارغنی لمری کال دی
چې دغه مرحوم د ژوند کال په یو لسمه مياشت وخت
سودو، د ویکه خان او د یې امان او امداد یې چې

لوی خدای د هغه د لیکو او توبه یوشمېر کي هغه په عطا کړ
او هر چاته نه بهر به یې.

هر لکه چې لخوا او استا. بر یبنا ترمنځ غږ او

ساکي دوستي ده، یو ۱۳۱۷ ش کال هغه شروع او ورو
پیدا کړی دی او هغه کتاب چې په ۱۳۲۲ ش کال یې
افغانستان د مطبوعاتو، تاریخ په مکه لیکلی دی،

بر علاو هغه تاریخ چې ۱۳۴۰ کال د یو څو سې د اصاب
دوی د تاریخ تر کار لاندې لېوې دی په دغو دواړو
اټاکو کې د نومی یې درجه غوره شعرتوبو په لاس کې یې

د افغانستان د علم، هنر او قوم د خاوندانو هغه د استاد
بر یبنا د یاد ذکر کړی دی، دده هغه خلاصه دانه ورو
استاد عبد القادر بر یبنا د امیر محمد خان زوی دی

چې دغه پیا د محمد علی خان او هغه دیویر محمد خان او هغه
د پیا دغه خان او هغه پیا د حاجی جمال خان
زوی دی.

استاد بر یبنا د ۱۳۲۸ ش کال د چل په ۲۵ مطابق

دجری په ۲۵ لپه هیواد د هنری او ادبی اتق هغه
په علاو د ستوری غروب وکړ. ددې ستوری پلویو
او یوای ددې سحر پر تار یو پلویو خپروا یې، بلکه

د هغه پلویو تر دې اړه هم لیکلي او منلی دي. د استاد
د هیواد شپور او پسته، نامتو هنرمند، تکړه مؤرخ او
شاعر، ورزیږه، که چولېتور او یې د سام، افغان او

مېشتو د پستی مرحوم استاد عبد القادر بر یبنا چې
په پلویو سرانگړه، گوتلوی د هنر او ادب په لاس کې
روان او هېڅا د مرحلي نه د نړۍ د سولې او د داسې فطری

سرشاره استعداده هېڅنډې په مرقن کې لاس
د لویو د بطن هغه اېرلې ترچې داسې لیکنې او د کچو
او تصنیف هغه، لوی ترچې د کورنۍ پورې په مرقن کې

دا ورو.

خوا لومړی چوک د ددې دود شعیت په داسې
حسابه مرحله کې له موږ هغه جلا کړ چې تر هروخت

د یات د هنر او ادب د لیکنې شرایط آماده او مه یې
دی. که هغه مرحوم استاد حساباً له موږ هغه جلا سو
خودو حساباً په داسې لومړی ملگری دی او پوری چې د هنر

د اخیستل کړی نو د مرحوم بر یبنا لومړی هم ملت په لیکي
پا دی.

مرحوم استاد د خلاق او بشکړش، سحر آمیزه او نو

ملی روحیې او پاکه دود هېڅنډې او دغو صفاتو په
دولود لور سره یې داسې گویا او لیکنې د آثار خلق
کړی دی چې دده ابدی ژوند ورپه پرځه کوی. دا آثار

ټول په ریالېستی ډېره لیکل سوي دي چې په هغه کې
د افغانی تر هنرګه اصالت او سوچه والی له ورا په
معلومې اړه دده ستره هدف چې افغانی تر هنرګه

احیاسی او هنر ته تیار وکړه. سی.

۱۳۲۵ ق او موافق ۱۹۰۷ ع کال په کابل کې زیږېدلی دی
په ۱۳۹۲ ش کال کې د هاشقان او عارفان علیه الرحمه
د کورنۍ په مدرسه کې شامل سو چې وروسته د نړۍ پوښتني

په نامه مسمی سو. په امانیه دوره کې خپلې پښتو او
داخل سواد په ۱۳۹۹ ش کال کله چې اعلی حضرت غازی
امان خان یو شمېر د کابل د ګندهار د پوښتني ملکان

د هلو وړانو او د تحصیل په غرض د پالو او هیوادو ته
لېږل شول. نوم هم په هغه فهرست کې ثبت دی چې د
۱۳۰۰ ش کال په پسرلي کې د هوتکو نورو وروڼو او نورو

د آس په بهرني دغور او هرات له لاری تر پورې میاشتي
وروسته هوروی ته ورسېدی او له هغه ځایه په المان ته ولاړ.
په المان کې د ډېکلو مشایخو پورې چې له ورځې څخه

لومړۍ د برلین په اکاډمي کې و او بیا یې په مونیخ کې
د عارفان په زده کولو پیل وکړ. هغه چې اعلی حضرت
غازی امان خان و سپید محمد هاشم خان ته چې د دوی

سرپرست او مفتش و هدایت ورکړی چې افغاني زده
کوونکي باید د پوهې په زده کولو معینه شي او هر یو
باید د پیل ذوق او استعداد او هیواد د ادبیاتو سره

سم په تحصیل برخه شي. دغه هدایت هر زده کوونکي
ته جرأت ورکړی چې پوهام او فن زده کړي.
استاد بریښنا د سپید محمد هاشم خان په پیشنهاد او

د معارف د وزارت په منظوري د لېف ارون د حاجات
په هانګه کې لومړی په ابادمن او وروسته د لایپسټیک په
اکاډمي کې مشغول سو او عالي بری لیکونکي تر لاسه

کړه. په المان کې دده تحصیل تر پیل کاله دوام وکړ
په ۱۳۰۷ ش کال د لومړۍ میاشتې په پای کې د افغانستان
د حکومت د هدایت په اساس د دې د پاره چې افغاني

تعلیم یافته هراتیان باید د هیواد د امنیت په خدمت کې
برخه واخلي. د المان هغه افغانستان ته راوغوښتل سو.
چې دده د راتګ په وخت کې دده لومړۍ زوی عبدالجېب

د یوې میاشتي و. استاد بریښنا خپلې میرمنې او کوچنۍ
زوی سره د دوی له لاری هرات ته راغی. هر څه چې
نظم او انضات کېدو دوی وژودې د دې میاشتي په هرات

کې په تاسو او دغه وخت د مایه حکومت د نظامي افسر

په قول ناچاره یې وطن پرې وژودې د خپلې پښتې او کوچنۍ
سره یې د دوسې لار په غول وړکړه.

په ۱۳۰۸ ش کال کې استاد غوښته چې د هرات د

له لاری افغانستان ته راسي او وطن د نبات په لار کې خدمت
وکړي نو د افغاني جنرال قونسل سره چې له تاشکند هغه
مرو د هرات ته راغی، تر مرسته راغی او خپل کورنۍ

په تاشکند کې پرېږد. او کله چې د کثافت له پنداره هغه
د خپل هیواد غاړې ته داخل سو، د هیواد په وضع کې یو
پل په لوند راغی. خو له هغه ځایه بهر ته تاشکند ته ولاړ او

په ۱۳۰۸ ش کال د جولای په ۲۰ نېټه د دې پورې د یوه مشاود
او هنرمند په حیث یې د یوه دوسې قلم اخستونکي حیثیت سره
قرارداد وکړ.

په ۱۳۰۸ ش کال د سپټمبر په ۱۳ (۱۳۰۹) د خاوجه چارو دولیز
مطالع الحق له غور یو ملګرام په تاشکند کې افغاني
ترتیبګري ته ورسېدی او دغه وخت د حکومت په فرمان

لیکل سوې و چې عبدالغفور افغاني تعلیم یافته ته دې
خبر ورکړه چې هر دوی اواز کې په ژر په کابل ته
رارسو. استاد بریښنا په دغه وخت کې د کابل د راتګ هغه

دده وکړه. تر هغه چې د سپټمبر په (۲۲) د وطن تر نبات
وروسته د کابل د راتلونکې وکړ او د ۱۳۰۹ ش کال د حمل
په (۱۶) کابل ته راوړسېدی. په ذکر سوي کال کې

لومړۍ د مشغولۍ په مهاله د پوهنې د دسم د معلم په
صفت او د کابل د دسومې مطبعې د دسوم په حیث په کار شروع
و کړه. په ۱۳۱۰ ش کال د کابل د ابرار لېون د غړي په صفت

هم د کابل سو. او دده د رسامۍ آثار لومړۍ ځل د کابل
په مجله او د کابل په کالینو کې وپلورل او لېدل. د داخل
استاد جناب غلام محمد خان تر وفات وروسته (چې په لومړیو

مشهوره و او هغه مرحوم د استاد بریښنا اولین د رسامۍ
استاد او مشور و) استاد بریښنا د کابل د ډېکلو مشایخو
د پورې دغه دیر په حیث وژود سو.

هر څه چې استاد بریښنا د رسامۍ اړتیا په فن کې
د برلاس د لوه هګه لودې په ۱۳۱۸ ش کال د جدې په میاشت
کې دغه وخت چې د مطبوعاتو مستقل ریاست تاسیس سو

د مطا پوډلوی د دیر په حیث مقرر سو.

استاد پريشنا ۱۳۲۲ ش کال په
پسرلي کې دمطابمولى مدير پت
دجوگي هغه دپوهنې دوزارت

د تعليم او تربیې د رياست دافري
اودحيات دپيسې ااحالى دپاتو
دپروگي په حيث مقرر او ۱۳۲۵

ش کال کې دحيات دپيسې دآمر
په حيث وټاکل سو او دپوهنې د
وزارت دخطاطي اودسامي په

چارو کې ۱۳۲۲ ش کال دجوډا
دمياشتي هغه پيادسپران دمياشتي
تر لومړي اخي پري پي ټه پيا

دمطابمو دخطاط په حيث مقرر
سوم يو د ل سړه همکاره و.
په ۱۳۱۹ ش کال چي دداجو

افغانستان رياست په اجتماع او
د دوسته په اساسي ډول په فعاليت
شروع وکړه استاد پريشنا په

هغه رياست کې د موسقي دغني
مشاور په حيث کار کاوه او په
۱۳۲۴ ش کال کې د هغه وخت لپاره

د هغه کتابخانه د مشاور آمر په
حيث وظيفه لرله ټه هغه سړه
دچنداردچودولو، مهر، عنوانو

او دکتابونو د تصنيف په برخه
کې همکاروم.
استاد پريشنا په ۱۳۴۴ ش

کال کې دداجو افغانستان دآمر
په حيث مقرر او دوه کاله پي دغه
وظيفه پرغاړه لرله او په بولي

اپهکادونو چي لاس پورې کې او
د دوسته چي دافغاني مطبوعاتو
دا تشي په نامه تهران ته فرورکي
خله اټه مياشتي و او تر هغه

د دوسته ۲۷۲ کلو و دوسته د صنايع
دپوهنې دآمر په حيث په خدمت
پوخت سو.

استاد پريشنا په داسي رسيدو
مقيده وړدي دهغه حق ارحلاقي
لامعي چي دڅپل مسلكه سړه پي

لرله دپيواد دعلمي او حرفاتي
خاتکوسړه پي تل مرسته کوله.
ماته ي ويل دستظرفه صنايعو

تاريخ اودحيات اوجتماعي ستار
سړه مشغوليت لومړ او ستاسي
خودک گرهيده لرله ټه که پي

پري پي و سړو.
استاد پريشنا په داسي ددسي
تصديقاتو او دپالاديو دپوا وټه

دسفر په خاطر ستر شترند او
دعلم وټن مشاور گرزيده اي وټلکه
دده فطري استعداد دکاوت ادرهون

دوه سړه تل ملگري و چي ددسي
ودغه مقام ته ورسوي و.
هرنگه چي پخپله بوذوق

لرونکي قوي، پاک طبيخه او عالي
مشر به جوان و او هرنگه چي پخپله
قدمن سړي و او دعلم او فن

د حاصلولو او دپي ادا وټه پي
پي وټل او دهر اهل فن دايافت اثر
ټه پي په قدر داني کتل اوسنا پنه

پي کوله.
پوه ورځ پي ماته و ويل
«مړه او تاسي تل خپلو نورو

خلکو وکړ او حقوي ته په فکر
کي پوخولا زموږه چي لپاره خپلو
مهاو ته هم متوجه سو تر هوسيا
موږ د زمانې هغه مهر نه سو»

په جواب کې چي وويل «که چيري زموږ
او ستاسي آثار محفوظ پاته س او
هېڅکله به هېره نه سو»

هرنگه چي د استاد پريشنا او
دپيواد دودو سترو خلکو او دعلم او
دتر پيوادونکو اوليکوالانو دژوند

هرنگه والي ليکل کيږي ارحغه وټل
اپاده پاته کيږي اويقينا هرگنده ده
چي استاد پريشنا او دغه په هېره لور

کسان هېڅکله نه مري. دپي پوښنگه
مسلمان او دپيواد دپير زر تر ټي
خوډونکو کسانو له ډلي هغه و چي

دعلم اودادب او دپيواد د مطبوعاتو او
پوهنې د صادقو غږ متکادانو هغه
شهرل کيږي خدای به علمي استاد د ۱۳۵۰

کال د ژمن کې دبيت الله شريفي په زيارت
مشرغه سو. دده روح بل چاد ادرهون دپي
هکله چي وروخت دده قدر او توصيف کيږي.

دلو پالو شمېري

حقيقي مېړانه دژوندانه پرستېدو،
پريال وټي. «انا پليون»

هغه وخت کولای سوډ او مهاو کړو
چي ليکمرغه پو، خوراودوايکمرغي خوله
ايکمرغي وگڼو.
«ادوبک»

خښلي انسان کارکوي او خليف
انسان خلکو ته پنه وړکوي.
«پريال و شاو»

موروا لپره هغه کمال او پيښي تيا
مرحله ده.
«الکساندر دوما»

کاد دژوندانه پنه چي حرکت دي.
«گوښه»
دپي مهر دپريشنا په شان پري پي
خو هوك نه سو چي.
«هاگور»

میکلاو د ۹۰ کالو په عمر له دې نړۍ هغه سترگې پټې کړې. ده پوره شل کاله د (سنت پیر) پر

کلیسا اقامې وکړه او په داسې حال کې چې په هنرانو به هر بډی د کاپسا پر چت په پرمخ چلاوه.

د کلیسا کشیشانو به ویل چې غیر له لایشر ژبې هغه بل په هره ژبه چې د علم په باب هغه لیکل کېږي

هغه په هرله شیطاني وسو کې خلکو ته ورواچوي. کشیشانو غیر له مذهبي تعلیماتو هغه اور

مرغه زده کړه کړې چې په ایټالوي ژبه لیکل شوي دي او دوی به ویل ایټالوي ژبه په دودخ کې

ویل کېږي خو د وخت منوونکو او دوشه فکرانو د کشیشانو پر دواړو ساتلو د وخت چټکي

ژبه وواچ سو او په فراغه کړه هم د هغې پوښتنې شروع سو او هغه هم فراښوي ژبه، د پيس

انګلیسي بیا د ایټالوي او د وخت له ماتې ژبه د لاتین په مقابل کې را پورته سو.

دوی د دې حادثې د منځپو پیو او کلیسا تسلط لوی نګان وړکړ او سره له دې چې

کلیسا هڅه کړه د مقابله وکړه خو بیا هم کلیسا ناکامه سو او د لاس فر هنگه مخ پر اوچتیدو روان سو.

د فلورانس هغه چې کوم لرغونې ژبو ورو ورو پراخه او اروپا وځپو سو. شاه او شعرونه په لوی اسلوب جوړ کړل.

بوداتو او لیکوالانو کتابونه ولیکل د تمثیل صنعتی جوړې سوي او داسو ته پر تمثیل سول.

د لوی اګشتافاتو اراخترا ها لو له پاره لاره خلاصه سو. مثلاً په پیکه (لیوناردو دینچی) چې سر اېوه پرنفاسی

په ریاضیاتو کې هم پوهی داو لو په باب یې فکر وکړ او دوی ویل چې داسې آله جوړه ده ای سې چې په هغه انسان په هوا

واړی. اخیستې سړی به همیشه د طبیعت سره خبرې کړي سوا لویه په یې طرح کول او

جوابونه به یې ورته چرندول. د داسې دود ی په ورو سترو وختونو کې د نړۍ سترگې پورته وړي

سړی دی او په اروپا کې لو، پوهان او مترجمان دا پورته سول مثلاً په انګلستان

کې (شکسپیر) او (داین) را پورته کېږي چې هر یوی د لوی فرهنگ په ترقی کې اوچت څه لري.

د شکسپیر داسې تران پوری شهرت لري او داسې چې د انګلیسي ژبې پلار دی. د انګلیسي ژبه خورا پرمختی کړه. د تعلقات چې شکسپیر په خپلو اتادو

کې اجمال کې دی شکسپیر یې ۱۶ ژبو ته رسېږي. د شکسپیر آثارو کې هم د لرغوني

تمدن ا زمان دورا عمارتېری او جملأ د انګلیسي د مېرمنې ټولنې ته په پراخو مصالحو او بد بهتور هغه د هېرت یوه

وسيله وه. د داسې دود په هېرمنې ټول د کلیسا او منځپو پیو پر رشد یو حرکت چې د لوی فرهنگه او ژبه فرهنگه

تر منځ جګړه هم وړته ویل کېږي او د مطلب لیکي داسې چې دغه لوی فرهنگه پرمخه ژانده فرهنگه خپله

مومې او اروا د کلیسا له جادو او د منځپو پیو بوله چپاول هغه بجات مومې.

مات لوښی

ای مېړنی! تاجی د گلابو لوښی لاس ودرې دی لوښی کې ترې ودرې هر گنده سو.

ای مېړنی داسې ښکاره کیده لکه تاجی د پېغ لاس لوی ودرې دی هک چې له دې ودرې هغه د لوښی

پېغ اژانګه لور ته کیده. مگر دې لوی ودرې د ودرې د ودرې سو که سړ که ښ که کاهه

خو هغه مهال وروسته یې لوښی هاو خوا دار گړلې ی او هک هک او په غنې پېږدی.

دې گڼل م او په لوبه لوبه سو د چې هوی او د پېرک له په پوښل آه

ای مېړنی د ودرې داسې لوښی دی په دې لوښی ته یې د ما خړی من

ژده دی چې د دې خړی چار د لوی دی او ستاد صنعت گڼل پکې شون دی.

خک ته د ودرې چې دا هکته... مگر د اگل زمانه ژده په اوږو

وده کړی دما د ژده ودرې دما مان ده. په دې لوی او گړالی مېړنی لاس ته ودرې داسې مان ده دی

نظری او فضا و ثواب هم بودی نه
دی اچانه یوشان بکاره شوی او
چانه لی خان یوهدی خاخر بهدی

پاره کنی خپله نظریه داسی
بکاره کنی او دژوندانه به
باب پر داوول مضامین کنی دی

دژوند خوب دی

شیخ اریه ایلدین مطار دای

پاخر دمن دوش درهمن برده
کشف شد بردهم ستانی چند

گفتم ای دایه همه دالمش
دارم الحق دتو سوالی چند
چیت این زنده گار دنیا
گفت خوار بیت اخیال چند

سپیده خبر دغو داده چی د
او دهره خاخرانو دافضات سم
او په های دی و هکله ناسر و نه یوهله
دالیدلی دی چی انسان داول داول

خوبونه ویشی کله دلو او او
سپه و سره په چشمال اخته کپری او
کله دخیالی بستی سره اولی

کله هان په خوب کنی مرونه
او کله بل هکله خورچن سترگ
خلاصی کنی بیا دلی دی او

داوول فیان او پیتی وده دخیالی
مطلبی دنا کر او دیر دندنی
په دی کنی خورشک نشته چی د

دژوند او خونه مختلف دی او
مختلفه جادنی بکب پیچلی و دی
او دواو درهمنش و دت به سر او

تحول کنی امکان لری چی انسان
د مختلفه کړ او ورو او دواو وینو
سره مضامین شی

مکب کله کنه سبی دخیالی

مردمی احساس و کړی خوا انسان باید
دوله کمزوری ته وی چی په لوم ی قدم کنه
مایه سستی او دیره سودایی به خور لاس

تر د لرو کپیتر

تردی هاپه می دژوند د مختلفه
د خور به پاره کنی پوهه و داندی کړل

اوس دواو دچر په خپل مطلب لاس پوری
کنی او په ژوندانه کنی دچرامی او انسانی
ارذلت و نیم

دافسانی حقیقت :

دومه برخه

محمد يوسف کاکا چهل او شپست

الردی او شهر د خپل کتاب (د چو او)
په قدمه کنی لیکر چر داف هغه ته وای
داووداسی سوال چی جوابی

هوک په سالتی و د کولای هکله چی د
انسانی مکمل امریاف تراوسه په لورو
ه وژ و کنی هم سچو له چاری په ورا

زمانی دا هپس پکشی انسانی ال دافسانو
په شان کیسی لیکل دواج هری دی افسانه
لیکل هانته ووسته بل فن دی ویا داسی

ن چی دق تراکتور و سپه چوری با بندی
ری وده پندی هم داسر چی د وخت
ار زمان د تیرید و سره د کنی په های

په زمانه و دی او دغه وچه چی گده
اند تر امریاف مرغ و سره هکله په چه او
خورد دافا طور کړی او بیا هم یو سگری

خو لندی وی هکله دای چی افسانه هغه
لمبی کنی ته وای چی لر سئل بی دیم
ساعت به اولی تر دود ساهترو و تالیسی

هوک دای چی دواو داسی کپسادی چی
په حق کنی به مناسو او موزو او الفاظو
دژوند دواو داسی داول خوری چی

ی خور دت او بی های به خبری پکشی ته وی

دچاد اخیال دی چی دفسانه وده
تر تیب سوی اچانه کیسه ده چی وده
حقیقه با دسر دافقه پکشی به و

چیر پکشی داول یوان شری وی او
بیا دحق هر دیره برخه او بیله
بیله فقره داسی پیتی او دیره

شوی وی چی سوتر یا به خپل مقصد
پروخ پوری او سئل اثر لیکه
وساتی

چا بیا یوازی په یی افسانه
کړی دده چی ددیر کړه او داول وده
مچه پیچله په دود را مایی سو تپه

اند چول و داندی کول افسانه وده
خوش دای چی که داول هر هر له
تر دواو و کتل ش او دواو

پکشی چی که یو تهر یف داول نه
هغه او خور و د خور سینه دی چی
دژوند سودیری وشی

داول په هغه برخه کنی چی
افسانه هانته ووسته بل های لری
داول دد مه او دده هم شامل دی او

دافسانه سره بی خاصیتونه خلط
او ویدی دی تر دی افسانه چی
چرمانه او افسانه سویری وده حتی

هپس خلط په دی خلط فپس کنی
پر یونی دی چی افسانه یوازی د
ناول یواو خور کړی شوی شکل

دی جان دچر افسانه او ناول په
په موجوده دود کنی هانته بول
بیل حیثیت لری او دواو د ترمنع

زیات تو پیرشته یوازی دای چی ناول
دیر او دواو افسانه چیره افسانوی
بلخه نو دی داسی چیری نیادی

خپری دی چی د همدرو او دواو

اولنډوالی هغه راپیدا شوی دی. د پوی انساني د پاره د ضرورت د چا د سره تر پاره په پکوال او اثر په ذهن کې قایم وساتي او د نوموړي اثر لاندې دې جان مقصد ته ورسوي نو هغه په دې پوه کامیاب او پوره انسانه وگڼل شي.

خو په لاول کې د اغېز وړنه د ضرورت په معنی ده په لاول کې د ژوند د ډنگارونکو او گرانو مشهوره اړخه ی حل کول او

پیداې ژوند د پوه په ترتیب وړ کولو احساس چې ضرورت دی د موجود په له انسانه او د پاره

ذیات او پکې سره لري، انسانه د پوی نشي کسې په شکل وی هو چې هغه رخت دغه لنډه کچه

د کسې د کار کولو لکه جذبات او حرکت په پاره شان سره واضح او هر کس کې او په دې وسیله

د کسې غوندې د هم لپاره کاندې او لوستونکو ته دا چکاره شي چې په معنی کې یې د ساخاوندان

عقلی د افغانی او خبری اثری کوی نو انسانه د دواړو شکل خورده کړي

د سبب دی چې انسانه او د پاره په خپلوي کې د پوهل سره د پری لودی دی. دواړو د پاره

دا ضرورت دی چې اثر چې پید کړي، په پوه خاص مقصد لیکل کېږي او هان وړتیا د سوی دواړو د ژوندون د پاره داسې افغ

انسانه وړاندې کوی چې د لوستونکي په لورده یو نقش بریدي. په پښتو کې د لاول په نسبت دواړو

لپاړلی لیکل شوی او د وخت د ضرورت او سیاسي مصلحت په وجه سوچ شوی هم دی ان پښتو ادب د دواړو د لورده - اوسره انساني

پوهه دواړو چې دغه اصلاح یا سیاسي غرض د پاره لیکل شوی او سوچ شوی دی، او بل هغه دواړو چې دواړو د پاره

لیکای شوی او خبری دی. په دې حال کې د لاوله گڼم چې د انساني د ان متعلق هغه د کړو شي او

د او کتل شي چې د انساني د پاره کومې دې په پکې - ضرورت دی. د ان پوهانو د دې حقیقت چکاره

کولو د پاره اول انساني په دواړو د وخت دی او پیاوړی د انساني د پاره په پوهې جوړول دي چې هېڅ یکنې لپاره یې

دی. په دې برخو کې سره برخه هان ته غږل. قام لای د سره لور مقام چې که چېرې په لاول انسانه کې یوه برخه داسې

دی چې د دې لیکالو په خالو کې او د لاول انساني مقام د دواړو د خاوندو سره یې پر بریدي.

په دې وجه د ضرورت دی چې که اول د انساني دغه نمونه وچول شي نو پیاوړی د انساني خاصې خاصې برخې هم وکتل شي

او هان ته هان ته دی پوهه بحث وړ پاندې وشی.

د انساني دواړو لوله

واقعي افغانه:

په داسې افغانو کې کړه او هیڅ اهمیت نه لري، د لوستونکي توجه پرازی هغه طریقه ته متوجه کېږي چېرې چې ه

لوی واقعه کېدو ښکړوي. د اواقعه او پېښه په یاد غلطی هغه چې کوی چې پاره کېږي خو ل او ویره

را پیداکړي. یا په دواړو کې د لوستونکي روح خو هغه کچه او پاره د هغه جرم سره لري دی

چې د کړکې او حقایق جذبي را پیداکړي. چکاره کېږي چې په دواړو

انسانو کې پرازی واقعه او د واقعي مختلف حالتونه د لوستونکي وړ کړي.

گړه اړي انسانه:

په داسې انسانو کې د انساني کړه او دغه په پاره غوندې وده

طریقه کېدل کېږي واقعات لاول پرازی د کړه او د اهمیت لپاره لاول د پاره وی، پاندې انسانو کې

د کړه او د دغه دملگرو سره داسې لاول کېږي، واقعات هانته هیڅ اهمیت نه لري.

د ماحول انسانه

په داسې انسانو کې پرازی د ماحول اثر د نظر لاندې دی چې

په لاول انسانه غېږ شوی دی، د ماحول د اصول وړ کول او په ذهن کې دغه پوهې اثر پیداکول

نرواقعي او کړه او لپاره مهم وی، د داسې انسانو ماحول کله د خوف او ویرې هغه د کوی چې د لاول

الطریقه د هغه سر د موجودیت هغه راپیدا شوی وی. کله ماحول د حیرت او تعجب وی چې د انساني نظریه د کمزور د پاره په کېږي نا پده

اخيستل شوي وي او كله د
همدري او خواخوږي وي چې
دغه زور زياتي د عكس العمل

ا حود شوي.

درېمه برخه.

د انساني مجسمې برخې دادي

۱- پلاټ ۲- مرکزي خيال
او مناسب مواد ۳- د انساني شروع
۴- د انساني عنوان.

۱- پلاټ:

پلاټ ۱ اصل گڼي د عکس
دغه مخصوصه لوی ته ويل کېږي

چې د کور سره د یوه خاص غرض
د پاره پرېښودل شوې وي او ددی
سره ددی پلاټ عام ادبي مفهوم

هم لري چې په دغه گڼي پلاټ
د پوی داسې ځاکی پاتېښي سره
تړېږه کېدلای شي چې په یو خاص

طرز را کېدل شوي وي د انساني
په من کېږي پلاټ دغه ساده پاتېښتي
ترتیب ته داسې چې انساني پر

مرتبه وي.

د انساني د پلورنه اوچت او
معیاري پلاټ د دوی شوالو ترمنځ

تعلق پیدا کولی دی.

که دغه تعلق د یوه انسان
د پل انسان سره وي، که د نوم

سوی د یوه ځوان سره وي او که
د تعلق د دوستي یا د دښمني وي
د معیت یا د نفرت وي، د غم یا

خوشحالی وي او که د غم یا
د ظلم دی او که د غم یا د شتمنۍ
وي پوره د انساني د پاره کامیاب
پلاټونه گڼل کېدای شي.

د انساني چیرم پلاټ چې
ان و دغ د پلورل پویه انساني کښي
موندل کېږي دغه د پوی چکلی

لجلی او د یوه چاپسته علمي د معیت
شروع کول دی چې د وسته همداسې
واقعات پکښې پیدا شي چې ترمنځ

د جلاوالي د لار، غوک منځي
چلاو ساتي، د غوک بیا سره یوځای
کالدي.

په دې ل ساده پلاټ او کچر
دار دي چې د کچي راستلو د پاره
د پوی د معیت د دواړو سره

په دواړو سره د معیت د پوی کښي
سره د لار تفریق په لور ته ودرسته
په دواړو انساني جوړولای شي.

د عینو انسا و پلاټ ته داسې
وي چې واقعات پر د پویل سره چې
لوی او پورتنګی وي ولې د انساني

لیکلو لمر ته چلاوي

دغه په لورته کښي هروخت
او سره د دغ واقعات پېښېږي،

د دې مطلب دانه دي چې سره واقعه
دی د انساني لیکلو تمرینک د اولاد
کړی.

کله چې په یوه واقعه کېږي
داسر یوه لوی خبره راوړي چې
د دغه لوی خبره په پوښوونکي

او دغه خبره د انساني پلاټ گڼل کېدو
هغه وروسته د انساني لیکلو تمرینک
کړی.

سره د دې چې د انساني
(کړنلار) د واقعي د ماحول اهمیت
دغه دود تقسم وخت کېږي ماهر
شوی دی چې هر یو همدان همدی

دوه لور د معیت لري چې لوی انساني
د دوی د توجرو سره همدان همدی لور
کېږي

خود ا هم باید ووايو چې داسې یوه
فسانه او د انساني پلاټ په داسې
لوی چې په دغه کښي دی د دوی د پاره

دغه ماحولان د پلاټ په پاره کېږي په دې
خبره متعلق لوی چې پلاټ د دې برخې لري
اوله برخه د لوی پلاټی ده دوهه دواړو

پا دواړو انسا و د دې په ماحول ده ولې
د دوی د پاره برخې په پلاټی او که د دغ
حیثیت ته لري تر هغه چې د انساني د پلاټ

په مجموعي چارو کېږي چې د پلاټ
سره سره لوی کړی

د لوی سره سره د داسې چې د

انسا و په پلاټ کېږي که او پلاټی ته
چکاره حیثیت وړ کول وي نو ماحول او
واقعات به ورسره سره کوی که د ماحول

انسان پلورل وي او د لوی پلاټی او د انسا و
انسان ورسره وي او که دواړو ته سر کړل
وي نو لوی پلاټی او ماحول په دغه

مقابله کوی

په پل عبادت دواړو لوی پلاټی
د دغ پلورل متعلق ساتل او ددی تعلق

په سره سره دواړو پرمخ پیل د انسا و
د پلاټ یوه خبره د مرحله ده سره دوی
د ماحول مطابق لوی پلاټی او دواړو داسې

باید ترتیب شي چې ماحول او واقعي
تر منځ هغه فطري تعلق چکاره نه شي،
که چېرې دغه داسې د لویوونکي په لور

کښي د لوی پلاټی داسې او ماحول د تعلق
په مابین سره د لوی پلورل چې د دې د دغ
دواړو د شتمنۍ د لویوونکي یا سړیکېږي
پلاټی په دغه کښي

مفهوم پیدا کوی بل داچی داواډو
او کلمو درک او پرمه دیوی ټاکلی
اعلامی په واسطه چی د خلکو
له خوا دیوه مفهوم او یا متصور
ارمونو دپاره تمین شوی دی او د
اوسو دی علامی په واسطه په خپل
ذهن کښی دغه شی راوستل او
حاضرو ل کوی چی ددی په
واسطه لږه شوی او ټاکل شوی دی
دژبی درک او پوښته هم په دی
اخیږ اکی کښوده هکله چی
د داسی درک او فلسفی اثر په
هنا وړاندوکی بهی نه لیدل
کېږی .
دچنداده چی موږ په هینو
وخت کښی مشاهده کولای شو چی
چنارو هم دیوه اړیل دڅوړولو
پاډه هښی او اډونه استعمالوی .
د مثال په ډول هائی دڅوړو
چیانو د را ایلو د پاډه هښی
سپکمالی اډاډونه استعمالوی او
دمدارنگه ډرکی او دغره سرونه
هم د دڅوړنه هغه دخیل سپل اړوم
د اچان اړخلاصون دپاډه هښی
مقصود من هغیر سپکمالی واسطه
استعمالوی نور چا وړان هم
کولای شی چی د هینو سپکمالی
هغویو په واسطه دخیل (څوړه
پوری دڅا) حساسی هرکته کوی
مگر د ایلوای هیرادادی اډیا-
لو لیکل هښی دی کوم چی یوه
برخه دی شرطه هکس العمل د
غریزی هغه سرچینه اخلی او بله
برخه یی دشرطی هکس العمل یعنی

تجربیی او اذما بخت هغه سرچینه اخلی .
هیڅ کلمه یی او فکر یی اظهار نه پکښی
لیدل کیږی دبیالو لیکنی نظریاتو مو
خواهان کله کله دمرغیو دښوړانه نقل د
له معنی استناد کوی دوی د مثال دپاډه
نوتی او مینا دڅوړو کولو هښه ددایل په
حیث وړاندی کوی .
دښتیا چی نوتی او مینا خبری
کولای شی . اما دا خبری یوازی داواډو
د تقلید کروونکی هکس العمل په اساس
دده کوی او دمدار چده چی نوتی او مینا
ددی چی (نور احمق دی) په معنی
په هښی او هائته چا کښل کوی دا هکله
چی نوتی له خبری کول یوازی داواډو
لا لید چکار دی او داواډو معنی په
اړتیا ط هښکله په هښی .
جدی هښی او کښی لایتوی چی
هښی قری چنارو ن دتورو کښوړو
چنارو او دخطا ایتلو او چکار کولو
په غرض د کښوړو چنارو او هښی مقصود
او اډونه تقلید کوی تر هوجی دغه په
واسطه کښوړی چنارو هائته راوبولی
او بیایی چکار کوی د مثال په ډول
په انکه د کولو د چکار دپاډه له داسی
هپلی او مکر هغه کار اخلی دتورو کولو
د اعادت دی چی په هغه کولو په پاندی
چنگه سره کوی . دچنگه په وخت کښی
هغه دوه کولو چی په هغه کولو یی سره
چنگه وی هر یو مقصود او اډونه کوی
ددی او اډو معنی دده چی هر تر کولو
ددی او اډ په واسطه خپل طرفداران
را بولی تر هوجی په خپل حریف او مقابل
پاندی پریالی شی . او بی انکه چی د کولو
چکار کوی د اډ تورو کولو او د

چنگه او اډونه یی په سرچینه ډول
دده کوی دی کله چی وخوا دی
چکار وکوی نو په یوه پت پای
کښی دا او اډونه ناری کوی .
گورن چی د او اډونه واور دی توبه
مدوړی راغی کله چی وړ له
را وړی شی بی انکه په هغه پاندی
حمله کوی او گورن ونیسی .
په مشهور کښوړی (سپاح)
وک ارسین . پهک د نوموړی
تقلیدی او اډ په پاډه کښی لیکلی
په انکه هم هغه او اډونه کوم چی
تر گورن یی دچنگه په وخت کښی
کوی شتمن کوی مگر په ټپ وړ .
دمدارنگه سپکمالی دده چی پښی دی
سپی غپا او سپی دی دپښی موږ
مپوړده کوی سره ددی چی دوی
او له ورجه کورانی او اخلو شوی
چو ایلان دی او د انسان سره یی تر-
تورو چو ایلانو په کورنی رابطه
راالی ده . په نتیجه کښی د
(ای . پی . پاولف) پلټنډی موږ
د تورو دی له معنی دا اسکالات
را کولای شی چی وړ تڼیو پوښتو
په صحیح ډول جواب پیدا کړو .
پاولف ایکی هښکلی چنارو اډان
او لو مری انسانان ، خصوصاً
لومړنی انسانان چی دحقیقی او
دلمی انسانانو په صورت تکامل
وله کوی او دشرقی او معاصر
انسانانو حالت او هښکوالی یی
را وړه سپړی اړخو پوری دخیل
چاپیر پال د ټولو مروجو اډانو
سره یوازی دغه وانگیږو هچا نا تو
او تانورا تو په مرسته اړتیا ط پیدا
کوی کوم چی یی دخیل ماحول او
چاپیر پال دهر یوه تعریف او
هکس العمل هغه دپاسری غریزی
او دلمی دحواسو په مرسته حاصل
کړی .
» او دپاډه

هنر او ادب

خواب آلوده سترگی

تل دی حقا خواب آلوده سترگو خواب وی
چی نه به خواب دیده سی ویر خواب وی

لکه می چی به مینا کنی تملی کا
نود و حسن به حجاب کنی ای حجاب وی
نه چی مائه لولوی پنه و صبر
نه هم و پر به داری هم که می تاب و
نه به داسیب به تر کر پی (ا)م
چرا دما دعا عطا و دمع آب وی
دعا حق سترگی به داسیب شوی پاکی
چی مداد چوی پر سر لکه حجاب وی

نه خالی غولی به غوری چی غه غوری
که غلار دحباب پر سر سیلاب وی
هم به دانی دلسی اثر پودا شه
چی به نه گیده صبر و دباب وی

نه حر پی نه خپله بقده پیر و نشسته
لکه مالد گنج دپاسه پیر و تاب وی
کا ملان تملی ت و دنیا به کا
لکه پانه دخران پنه به و کاب وی

چی هادی خواد ی بی خمداد بی صاب
به در حمان به و غول و حجاب وی
در حمان بابا

سحر گاه و مینا جدا کیدل
گل زدل، بلبل زدل، هینم و ده
شمع و لویه له پشونه سوه بیپوچه
نه پودا و نه کندن سا بی خط
(ط)

سوه پیرم لکه شمع به مصلل کی و دو سفاو
نودی او هکی من شاه لک غول پر بار غول گادو
خوش به نودی چی به اراق کی ای سوه پیرم
هان کی به تر پان دن تر وصال و سوه پان
ن. ط

نور علی محمد رسول

نور داری به نری کی سوه کارونه بد
درون دانه به شاه خواگی سوه دوه و نه بدل
دعکه اسبان او کائنات لوله بدل چکار پیری
پان و اوس دوز هوا تان هم کی فکر و نه بدل
پو شه
ان به پوه شاه ی کنه ی ابا دیری
جهالت پاندی و دان های خراب پیری
ک خوک و لری صبح عام او پوه
خود و ورغ به ورغ و رخ به دوا نوری
و نمان مدح
پوه باغ نمانی او مرفی کول دیزو نه
به چیرا از سری ستایل خپل و دوزو
نابیره چکار ی هک و پاندی و کی
دور غی له جسی و کول کپا پیر ل

غر نی بیخله

دو همه پر خه

به تیره گیه کی مودا کیسه
لر هغه خایه ورسول چی دمر چی
قاصد دستم ته دمر چی درده
خو دای او هغه بی وویل
چو مریمه ستا په انتظار کھی
شی سبک کوی، او دستم خپلو
ملگر و ته د وې خوا شوې
خبر تر او پدو وروسته د اسی
د ویل

ملگر و تاسی ته معلومه ده چی
له او مریمه پشته سره لرو خو اوس
هینو ظامانو دموه ده نی دایا
و دایه کیه د نوره په پنا خپل سر
پایلم او پابه مریمه د کرم له کوره
دایاسم او په دې لار کھی - ماسی
مرسته غواړه

لور و پدو آواز د تهر وویل
موه به پخ لورل مرسته ستاسی

هغه د پخ نه کیو
دستم سره د خپلو ملگرو او
ها و پدو کور خواته رېږدېدو

دمن مخ پر تهر شو د غرنی سیمې
دو ورو خپل د وادری سیمون
طبیعی لباس ته خاله لپری کاوه

دستم ته د وادری غرنی سیمه ډېره
بی غولده او بی وانگه چکادېده
دا خلک چی دده گراک مریمه
اوس د پل په نامه شوې وه

دستم کلی ته د او د سیدی

او د سلیم خان کز دې بی معاصره کړل سلیم
خان په خپله کز دې کھی په خوا ده خوب
بېده و چې لاهایه دمر چی موندلغ پر وکی
چی ته کتینه دموه کز دې خلکو معاصره
کړی و د سلیم خان د اړوت که گوری هغه
خلک ته چی د د خاړو دوسره لپری و د اوس
لی دده کز دې معاصره کړی د سلیم خان
له پوه لپری هغه ددې کار علت و پوچتی
هغه و ته وویل موی درستم خان د کار مشر
ولما که نور ستاد امر تابع نه یو

سلیم خان پر خنر کسانو چی د دستم
سره په سفر و ده بلل و غ وکی چی دوی
یاغی دوی دای غی ددوی سره و چنگېدو
خو سلیم خان په کلی او کور کھی د خلکو
سود د دمن روچه غوره کړی چی اوس د
دست او تکلیف په رغت کھی دده په درد
و غوړی دده هغه لور خلک ته په عذاب و ده او
ددې موقع انتظار بی درلود چی د چارو

د اکی دستم د لوی اجپه سری پو لاس
کھی و اخای او دوی د سلیم خان له ظله
خلاص شی نو یوه دم دستم سرچیه چنگه
کولو کتیر خپله اماندگی ته کیه چکاوه

سلیم خان چی مرغه د چنگه امر و د کاوه
چای غیری ته غوړل لپوی هو په اخر کھی
لور دستم د مشر په حیث و واکه - سلیم خان
لور پر هغه پریمه کله و لوبه او د ظلم هو
خو پو و غت چی د حال کھی دای غی وی لپده

چی - رای درستم پر لنگانه پروت و او
پسله هغه سلیم خان په وړه اخوار دستم تکی
و وویل د ژوبه ماد پشته چی ستاد پاکی مینی

خند و کړ و پدم تا د ماد لور مریمې
سره خپلی مینه و لوده - له اوس
سپین د دې سوی یم لور ده شم

کولای چی د قبیلې مشر و دې
پر غاړه د اخلم ته د مایه موطن کھی
ددې کار اداره پر غاړه واخله

او حار پشته مایه پوی اختیار ته مایه
خپله د لور مریمه و کرم خان ته
و د کړه - مریمه اوس هم ستا په

انتظار کھی شی سبک کوی اوس
لور دې چی خود کھی و کړی ما
خپله لور د پسته و تاته د کړی ده

ته د ورسه دنی ته تیات و د کړه
مایه خپل لاس خپله لور د پسته کړه
و دوسته لور دې خبر و ووله خلک ته

د چنگه د پاده تیار سو او د کرم
د کور غواړه دوی سول دایم خان
هم و د سره و چکل مریمه په خپله

کونه کھی وادری ناسته وه او
پر خپلو لاس کامه خپلو پاندی لور
او د خپال په دایا کھی لی دستم

سره خبری کولی او دده هغه چی
پشته غوچنل - په پو عالم هر کور
کی غرقه و ده په دې لرغ کی

کرم خان د کولای د واده
و د خلاصه کړه په دایم حال کی
چرچیر نا ارامه معلومیدی مریمې

ته لی وویل - د مریمې دده ستا په
مقصود نه پوهیږم ستا په لور کی
هه دې ماد کاو کاو ستا مینه

په لاره کې ساتل او دا هيله مې
درلود چې ته لږه کور مېرمن مې
خواري چې ته زما په نصيب شوي

د دې پرځای چې دا خوشبخته کړي
زه دې لاندې پخته کړم دا شک چې
ته زما هغه افرت لري نو او

زما حوصله تنگه شوي ده او د
د دوستي هل په لاره لاله اخطار
د د کور چې پاته مې د کور مېرمن

کېږي او پاته مې د کور مېرمن
کړم (۱۰۰۲)

کړم ځان لا خپلې خبرې

له دې غلاسي کېږي چې د پاندي
پوځي د موي جوړه سو او د پو
او کړنې لاري کړي چې باد او

د دواړو، کړم په لخوا د وروست
چې هغه پېښه ده، که کور د کور
هاوخوا ټوله ټولنه د لاسپرو

احاطه کېږي ده، د پوځي اخطايي
مې پوځي وکړه هغه کېښوده،
دا خلک هغه خوراکي، دوه سړي

د حاضرې وڅخه دوه وږيل چې
دستم ځان د سليم خان پر ځای
د عام مشرېا کل سوي دي او داس

د سليم خان په ملگرتيا د اخلو دي
چې خپله معشوقه پخې مريسه ستا
له کور د پوځي، کړم ځان چې

دا د وږيل د پوځي د لږکي مې
هان تر خپلې کلا پورې ورساوه،
د چنگې پناي کېښول او پر کلي

مې د پوځي وکړه چې د خلک د موه
د ناموس لاري کوي،

د دواړو خوراکي تر منځ سخت
چنگې د موه چې د کړم ځان

او د هغه د پلاستاد ځان په مريشه پای ته
د مريشه او پوځي پوځي گناه انسانان
هم په لاره کې وژل ل مريشه چې د دستم

د مريشه خپل واورېدې ته د پوځي مريشه
د مريشه د وکړي، د پوځي لاره کې
همه مريشه ته د ورتنه چې د کلي هغه

اډانه مې، د مريشه چې دستم او سليم
خان د مريشه د پناو ته ورغله د دغو دوه
مېنو د وږيل لفظه، هغه د موه چې د موي

د وږيل کور پوځي پل ته د وږيل کور
د پوځي پل ته پوځي، په دې د پوځي
کړم د مريشه د مريشه د پوځي د پوځي

د دستم مريشه د مريشه کړم

کړم د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
مريشه لري، د پوځي د مريشه د مريشه
مريشه کې د مريشه د مريشه د مريشه

مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د دستم د مريشه د مريشه د مريشه
چې د دستم ځان مريشه د مريشه د مريشه
او د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

ما ستا او د دستم په حق کې ظلم کړي دي
چې ستا سره پانگه مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د دستم ځان چې خپل کلي ته د اخلو
نود سبا چې د پناه مې د مريشه او
د دستم د واده تر نيماي وږيل
سپا چې د موي واده په د پوځي
خوشحالي سر ته د مريشه او د موي
د مريشه د مريشه د مريشه

غوره ويناوي

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه
د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

د مريشه د مريشه د مريشه د مريشه

چرامنه او ...

چکاره ده غي او د د پلاټ سخته
ناکام سرده د اول خواي په
اېنگلاني انسان لېکوالو کښي
لېدل شوې دي .

د دې غټه وجه په دې حصرسي
تورگه داري چي داسي انسانه -

لېکوالکي د غېل عامي ثابت
چودلو د پاره د لوېشادې ماحول
ادواني اقتصاد د اوسلو په هاي

د پېل لوړوالي او د ژبي دراني
معتبره وگڼي بېلگه په دې صېل
او يې د رڼغ خبري پلاټ ته مني -

داخلي مس او د پلاټ نوان گورو
کانه دي .

د پوځ او معياري پلاټ د پاره

لاندې پنځه شرطونه ضروري دي .

۱- د انسان پلاټ بايد د پير
ساده او عام نوم وي چه په داري

چي په خپله کښي يوه واقعۀ ذکر شوي
دي او د پوي پلي واقعې نه موازي
نو کومه واقعۀ چي د انساني ليکوال -

ليکوال لږه ته ډېره نودې وي
خپله دي د نورو واقعو په پرتله او
چکاره وي هکله د دې واقعې د نورو

سره اېنگلانو کښي او بيا ډېر
گورو کولو کښي دا واقعۀ پېښه

کېدای شي چي د انساني لېکوالکي
د لږه خپله خبره هم پېښه کړي چي
دواړي سره تعلق لري او لوستوالکي

د انساني له ده بودولو په هاي انسان
اېږده وگڼي .

۲- پلاټ کير چي په بيان شي

د ضروري نه ده چي خپله دي د پتياوي
خود اېنگلي ضرورده چي په داسي ټول
هر گنده شي چي د پتيا چکاره شي

د انساني پلاټ هېڅکله د پوي
اصلي واقعې کښي هکس نه وي ولي دا
په کار ده چي د واقعۀ دي په داسي وېگه -

کېږدو د انساني کي شي چي پته او پېل دي
برابر وي او د پېښې وختلاي شي .

۳- د انساني په پلاټ کښي دي پوي

شي چي د پت وړتياوي د اېنگلاني وي
په دي ټول چي يوه لږه واده په نوي
وېگه د واده کي شي ولي په دي کښي

احتياط بايد وشي چي د وړ واقعۀ نو کي
د وړه نوي وېگه د وړه کول شي چي
لوستوالکي ته هماغه چکاره شي او

دا خيال وکړي چي د واده په وړاني واقعۀ
په وړه اوسني په دي ټول پلاټ کي د واده
د انساني (ماضي او حال) په داسي غږ لېږد

طريقه اغېل شوي وي چي د ماضي دي -
خونده خبرو پر هاي د حال غږ لېږدي

خبري وړ داخلي وي او د ماضي
خونده وړي خبري د حال د خبرو سره
سم په يوه ټول ادواني وي .

۴- د انساني په پلاټ کښي

بايد تسلسل موجود دي ، په
شروع کښي دي انسان په موده

د واده وي ، د لوستوالکي لوجه دي
هالته د اگسوي اړکله چي دي حده ته
د رسېږي چي لوستوالکي چه هال

ته د راکش کي لويېږدي خپل ليک
تېر کړي او چي کله پاي ته
د رسېږي هاي په دي وي د ډېري

او د لوستوالکي د پاره دي د وړه
کېښايې پير دي چي د دوست
ورپاندي ليکوالکي ي .

۵- د انساني پلاټ بايد د مقصد

ولوي او خپله دي په پلاټ کښي په
يوه داسي ټکلي اندازه کښي

پېښوت وي چي پوازي پوځه
لوستوالکي يې ليکنه پيدا کړي .

۶- که چېرې په پلاټ کښي شي

خاص مقصد وي او د پلي لېکل
خپل وخت خايې کول او د پل وخت
بربادول دي او تر داسي پلاټ

انساني لېکوال ته لېکل چه دي .
۷- مرکزي خيال او مناسب مواد

تهیه کولوکی : میرمن ملاله

د حامله میرمنو د ژوندانه لار

ګرانو میرمنو حامله توب یوه طبیعي پدیدې ده. لکه هر ښځه چې خوب وځوړل، چټل او ګاز کول د ژوندانه د دوام د پاره لازم دي نو نوکه او ښځه هم د پقا او داسل

د زیاتوالي د پاره لازمي امر بلل کېږي.

د حامله ښځه پوره وړلودل ګاملاً یو اسانه کار دی. ښځه چې حامله میرمن نه یادونه او له خاص

وړل نه اړتیا لري، بلکه حامله میرمنې کولای شي چې د پخوا په شان (چې د ښځه تر حامله توب) خپلو د وځوړنو کارونه ادامه ورکړي، صرف د وړو کارو ښځه باید

اړه ورکړي. ښځه چې د حامله ښځه په دوره کې د کوچنیو مسئولیت د وړ پر غاړه درې، ښځه د وړل، پر له پسې یې غواړي او د حامله میرمنو ګډون کول په وړو او

پادېو کې چې د ښځې تر غاړه پورې دواړه کوي، د دې میرمنو ته د بدن او روح فشار سیمه ګرځي، چې د فشار نه یوازې پر میرمن اغېزه کوي، بلکه د کوچنیو

هم متأثره کوي.

د دې دلته غوسه لاندې وړو او د وړو چې نه یوازې د حامله توب په دوران کې ښځې، بلکې په وځوړنو ژوند

کې هم مثبت اغېزه کوي.

۱- حامله ښځې باید د ښځې لږ تر لږه اته یا لس ساعته خوب وکړي.

۲- حامله توب په زمانه کې په دغه کچه یو بادونه

د اړه باید حتماً حسام وکړي.

۳- ښځه باید د ښځې تر ښځې پدې دوره کې، ښځه چې د حامله توب په وخت کې اړه یې پر خاېات ورکوي.

۴- حامله میرمنې باید پراخ کالي واخړلې او د ښځو کالو د غوښتلو ښځه وکړي.

۵- پاتړه میرمنې په دغه دوره کې ښځه نه دي.

۶- ښځه کوي، په داسې حال کې کولای شي د پخوا په شان خپل ښځه سبکدار کړي.

۷- باید پاتړه وکړي چې د حامله توب په دوران کې

د ښځې خطر په ساري اړه وکړي، ښځه د پخوا په څېر کیدل دي، کله کله میندې د حمل په ترڅ کې به ښځې یا کوي اغېزه شي. په دې وخت کې حتماً کوچنی هم د خطر سره مخامخ

کېږي. له دې امله نو حامله میرمنې باید د ساري بادو څارو وکړي او له ښځه ځان وژغوري.

د حامله توب په ترڅ کې د دواوو استعمال لول

محترمي میرمنې باید د حامله توب په دوره کې پر دې

د ښځې کنټرول اسټی او لاندې وړو، پر خپل سر دواړې استعمال نه کړي. د خصوصاً دغه دواړې چې تر اوسه پوره نوي

الو وړل دي، ښځه سبکداره ده دواړې د وړو د سبکداره ښځه وکړي، ښځه د کوچنی د پاره سمونه او خطرناکه

وي.

۸- پاتړه په پقا بل مخ کړي

هنر او علم

د هنر او علم شپاړت او اوپیر

په ذهنیت د پوهې د هک که ذهنیت
مطلق کړو د جهان په اړه
د نظر په اړه د اړه کړو د هنر په
هغه په مو و اتمیت ټکپه گاه او
پایه ا سته کړي او هغه په وړه
هنر کړي وي .

د هنر د اچې د علم سره کار
واړي د عقل ټکر او منطق سره
دی - د هنر یو د روحی متنا

تخیل دی . البته په علمي تخیل
او هنر کې علم عقل صفت په
هر کس مفهوم کړای شوې د

په پوهېلو مفهوم د هنر په ټول
د (علمي هنر) په رساله کې چې
هر گنده پوهې د تخیل په وړه او

خیال په مفهوم د هنر د علم
په منطق حکمو او مفهوم
ولادې حال د اچې په هنر کې د

تخیل وړه د هنر په ټول د هنر
په اړه تخیل د هنر په ټول د هنر
په اړه تخیل د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د اچې د علم کول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د اچې د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر
د هنر په ټول د هنر په ټول د هنر

دخوانانو د پاره روحی بحث

سره پر مخ و دلخشی او پهلوی تو که به
دروای نادانی دهه کپور لیاده بود
دروازه خلاصه‌های خود بود تپه‌پوشرا بطور

دنه صاحب والی پہ صولت کی پہ
 دھرا لافو دھوی لٹو پٹو نہ . نور ہم
 ریات میں

جمهوری پلاو شس

وطني اور دولتہ دھوراناو دھوراناو
 دھوراناو دھوراناو دھوراناو دھوراناو

دولامهان باید جمهوری نظام په رهاګی
مستقل او ګټور - هر ګډوله او غماښتو ته
سخته ورسوي

مضطرب به غصہ کی نوبت ہوئی۔
عزیزانِ دل دو، دوسری مادرِ شہر
اختہ کبریٰ و مثالِ بہ دول کہہ د

پرواگهی محیط کار و روی دهنی او
بر دهن پانصدی عشق او تر کوی حسدا
راکه که د کورانی ژولید شریعت

محدود و از متکامل به وی طبیعت
دور دوری دوری که چنان او
هوایان و حلاً تپید پزی.

[illegible]

هوایان لانه‌رونی او تشویق
 ده‌لانه‌رونی او تشویق
 هوایان به سالم او محیط

دروغې، تقوی ته زیات محتاج دی،
خوږ کالو ته د پور خبرو
ساتهارو د پراېډولو په څېر

کریا، یزد، مهربان، بلاد او مودت
هم چیره اندیشار، که چو ی
گرشوی شراط دایم کن بر حده

وزی هو انا و نه مساعد شر
و اسکان لری پی د هوا انا و
رح تشو شوا و دوحب به شمعه و

کله کله به هو او وخت
ته د تالاب او دوحې نشر شات
مینه کوي چې زياره هواغون

[illegible]

سرور سوانگر و انوی
پہلی چالی کی ۱۵۲۵ء
کبھی چالی وول باہر دے رہی

د هغو څه په اړه چې د ۱۹۷۰ د هغه چول
لږ ښو، د هغه چول چرت وعلوم
معمول مال کسري +

۱- لوسیس سرکس پاینده : (ب) کی
دھواں داناو : پس ۵ و خطر نا که
جوت دهاوعت اور : گپڑ + پتور

هنگامی که در یک محیطی چون دهان و
مستند در پیدا کنید و صیقل بکوبید
و با یک دورا بر روی محیط عیادت

دی له چوونکې، کور او دږبانې
استوګنې او کرهیدو له هاله

اوس خود را ذکر کرده و می فرماید
 همه به مرهای کرجی دژ و دهانه
 تریبوت و راس به راسی نو د ده

مار کويو لو د چين د خاقان په دربار کي

دوه د سفر سرچي او تودې او د افغانستان څخه د تيريدو

په وخت کي دهغه خا طرات

اوسني پوه لندې کيسه چي
مار کويو لو په پهلې لېکلي ده د لندې
د انقارو.

په ۱۲۰۰ کال کي چي لا
د شېره کالونه وې پلار او اکامي
لېکولو پولو او مهدي پولو.

د مودسره په غېل کور کي چي
په وينس کي ژيري پودې (د دوي
په پهلې د تېا دت په مقصد د

لسطنطوني و خوا ته ولاړل او
دغه هاي هغه کړي پيا او د لنگا
د سيرا له لاري و سرکزي اسيا

اوس سر ته ولاړل. په دې چار
کي چي پلار او اکامي د چين
د امپراطور (خاقان) د درباري

اما پته د گانوسره ولېدل. د چين
د خاقان امپراطوري د چين د پسر
هغه شروع او تې کړي پيا پودي

د سېدل نو دغو اما پته گانو مي
د پلار او اکامي تر پيوند کلي
و دوست و خوږتل چي له دوي

سره يو هاي چين ته ولاړه چي
خو د دې لاري هغه ويري پيسې هم

په لاس وړي. په دې ترتيب پلار او اکامي
د چين د درباري اما پته گانو سره
دود پسر د پيراني لاري هغه د سپکپانک

خوا ته حرکت وکړ. پيا نو د چين د هائي
صرا له طي کولو وروسته تېر و وړي
پېکنګ ته ورسېدل.

تر کومه حايه پودي چي معلومه ده
دوي لومړني ادري پيا تېر وکړي چي پېکنګ ته
ته تللي دي. تر ۱۲۶۵ دغه مېخ پر

ادري پيا تېر وکړي. پلار او اکامي
مغه پوره ۱۹ مياغي پاته سول. چي په
مغه د خاقان هغه ته غوږته وکړه

خا'ن نو د تاجاژ وکړه او د دوي هغه
اي غوږته وکړه چي دده دواړه د لومړي پاپ
تو د سوي خاقان په دې لېک کي د پاپ

هغه غوږتي وه چي هوقته سوي سلفين
د چينايي سېريار و د دوي د پاره دده
د دربار ته ورسوي.

پلار او اکامي تر ۱۲۶۹ پودي
ويش ته داخل. په دې وخت کي د
پنځلو کالو شوي د ۱۲۷۰ مودسره د پلار

په غياپ کي له لاري سترگي پي کي وې
کله چي پلار او اکامي (توکو پولو)

اوسېدلي و (اوسېدلي) او د سېدل نو د دوي
لومړني کوچني داؤ چي هون
مېلېن د پاپ په وسيله په اگري

خو د اکا دغه وخت د پاپ دمي پي
په ۱۲۶۵ پوره دغه دې. خو پير ته
په ۱۲۶۹ کي د چين د سفر د پاره

د سايې اما د سوه د سوي مېلېن
سره يو هاي د چين په خوا و غوږتل
او د دې پلاني دهم ورسره ملگري

کي ۴. دغه سفر ۴ کال او ۲ مياغي
دواړو کي غوږتي پېکنګ ته ورسېدو
په دې وخت کي پوره ۲۹ کال شوي

د ۴. د خاچي ژېر د دوه کي
استد ادمي چي چي په دې لاس طاس
مغولي ژبه په ژبلي وخت کي

دده کي د خاقان سره دما دواړو
د پېکنګ سوه تودي ادا دې چي
و ملگري چا دوه اي و کما دلم.

او د چين په داخل او خاچ کي اي
چي نو دوه دو سفر ته واستولم.
خو په پاي کي د پوه لوي چار

دواړو په حېث ويا کړل شوم. پلار او
اکامي هم په دې وخت کي د تېر وخت

۱۵۰۰ نفر در ۱۵۰۰ نفر و ۱۵۰۰ نفر در ۱۵۰۰ نفر

خل بیوانه در سینه و آیت و کرم
او در خفا و عجز می آید و در خفا
میکوید و خفا و نه مثل او در خفا

اوریل جی پانچہ کا لہو بہاؤ رہا
 داتا اوسے پہنچے ترقیب اور
 پورے کا لہو بہاؤ کی شیر کھڑے

خود داری سلطان موی و ده تنک
 آواز و اگر شرط و دای چرموی
 باید ده چنگه و چیل خان سره

و هلا پل خان» ته دسو لي واي
(ايق خان د خاقان د غور و مشر لوی و
او د خاقان د امپراطور دی پر

مستعمرو باغی چي ايران هم
يکي شامل ژ، حکومت کاوه
او د شاه چي موز دمان سره

راوشلر و بايک ۱۵ يول غار سره
ئى واي (كى راي) نوو دې خرط
له غار سره ۳۰ چين دوليس

به هم از این پیوسته، خود را پادشاه
نمایند و سود آنرا از دهنه های
خاک بکنند و دهنه های دقارسی

وخلایف و خواتمه می شود. در سفر دوم که به وقت واپس آمدن به قزوین، بنگاه مرابطنی سان که تسلیم

کئی ۱۰۰۰ پھول ہزار تھوڑے دو دو پیسے
پر اور دیکھ ۱۲۹۸ کی سڑک و کھ
خوب لالہ کی دیوی جگہ ی لہ امام

چي ددووملنکو اوسنچ مېشي د
په يو همکمل کړينديان او يو
بند پخاني ته پورېدل سوو په
بند پخاني کلي ديوه بل بندي

سرمد جي ۽ اسڪول کولوڻ نومبري مهيني
سووي وڌيڪي خاوندو. ڪلهه جي ما
دخيل ٿيند هسرو تودوا سغروتود

خواہد بود و انکشافی کیسی ورتہ کوئی،
منہ فرما دے واند کیسی دیو کتاب پہ شکل
لیکھی۔

دیدی دما گدو. پولو دژوند کیسه
چو دما جو او او. گندارشا نو محضه چ که
دودلته به آند چول دواقلو او

هذه واقعات جي مار ڪو پو لو
ئي سفر ته تحريڪ ڪر
حر ڪو موڙ ڪر ڪرل ڏيکيو ويو

در میدان یو یو لو ۱۶۶۰ کال به قسطنطنیه
کی ژوار کاده به اور اصلاحی کو به
(سوداک) به چار کھی ژوار (چار چوبی)

اوسه لکھنؤ دے وے اویہ ای خاطر ۱۱۵۰
دھولاو دے دے ۱۱۵۰-۱۱۵۱ گری او قیادت
اوی باڈا دے ۱۱۵۰-۱۱۵۱ گری او قیادت

او عیندی و اولو چو اهرانو اسون گران
 و نو ووی نه شو کولای چو خیل جراهرات
 به به (موده) کنی شرح کدی شک

هنگامی که به ده و او هر نوبت به سوداگران
چهارواو چهار سره میامخ و سه تریه دی
اسامی روی درالکادچار و خدایت ولادت

چي ڪهاڻي پيا «برڪه خان» چي ڊڄڻ ڪپو ٿي
 ڏکيو ٿي ڪهاڻي «ڪر آڻي» ڪوليءَ ڪر ڪه
 چي «برڪه خان» ڪوڙي ڪپو ٿي ڪه ڪه ڪه

دو ہفتہ عرب سرحدیں ان کی آلودہ
دیواروں کا انحراف اور ان کی آلودہ
ہتھیاریوں کی دہائی کے خلاف

تېنگو او پوځ او مدنيو پوځ او نه دا فکر په دې
شرچې باندې دغه لارې څه چې د اعلی
د پوځي لارې سره جوړه او پېسې شتون
وېلن ته د سړي، منکې او اتمې او د لارې

خوابی و دود و در کت صبر
تغیر و در کت در ی و خپل صبر
لا در کت و در ی و خپل صبر

دود و مغولی با چاهان و پر که خان
او و ملا کو و اردغ چنگه و ی و
او و دوی چنگه و تجارت او و نکه

اوله لاری منه ی که یوی، او دوی
دی ته مجبوره سورل چو غمه لار
یوریدی ار درق لار - یون واخلی

مردم خانه لاری بخارا و دهستانهای
مردم دغاسی خلیج که بخارا به
وردی و پدی تریسوری بخارا

اردو، فارسی، عربی (برک) و پنج
د افغانستان په شمال کی پروین دی
و د سیدل ۱ برک ختی کی پیدا وړی

کتاب و کتب و کتابت ای و کتب
دینا های عهد غارس ته و لا اله الا الله
مگر دلاوی و خطرو عهد ای نیر

در لودیه، خوبتر به بهار اقامه شد.
- و چون از علت دوم کلاه آورد ۱۴
شول - از مغوا ای زیاده ای هم داشت.

زعمه کہ وہ یہ زمین کی بی بی، دھنڑا لائو
دڑوٹ دھڑوٹ سے (خندیں بولتا)
کی لدا اوٹھو ہائی دی جی دی

چین دایم طور د ده د پاری
تیا ټنګا د سره پیزای او تشو بڼو ی
ای چې بایه د دوی سره چین ، تمولای

سڀ هڪڙي جي دور ۾ ڪا اونه
 دونه ڪي نه ٿي سگهي ۽ نه
 اڻڻاڻي پيدا ڪري ٿي.

مفتوحہ چین پر اور دوسرے
دو علاقہ بہ دی سفر کی راہ
جی پو گو بہ چین ورنہ اوہل
۱۱ جی ملکہ پہلے ہائی ہوسہم

وگفتی. منته وچی دوی چون ته
ور سیدل او منته امیرا طور
(توبلای خان) د چه وخت او

صمیمیت سره منته مغ سول دوی
۱۹ میا طقی دتوبلای خان په در
باد کړی لیری کړی او بیای وطن ته

دمنځپوښت وکړی چی توبلای خان
دوی غصه د هونو عیسوی په غینو
خوځته وکړی چی چون ته نیود

واستی.

کله چی دوی حرکت کاوه
توبلای خان دمنته وخت امیرا طور

دوی سره هورته سکر پدوړه
کړل هودی لریو هابه پورده
دوسی. توبلای خان دوی ته

دپاپ دپاوه بوخت هم وکړی چی په
په منته کی یی عیسوی منځپوښتو
ته خلاصه دمنته وخت هم

کړی وه.

او هم یی دوی ته پوهه داسرو
درو شپه وکړی وه چی دپوه

پاسپورده په قسم وپشنی که په دوی
دا غصه وهرپاته وچکړه کړه
منته په دوی ته لا ورو کول او هم په

ی دوی په پوره عزت او محبت لاری
کول هک پدوی غصه باتدی چی یو
له او دده دودی لپه پندوه دغه

چمنه لیکل سوی وه.

(... هر چا که ددی غصتی
درو لکرا احترام و نه کړی سر به یی

نه نه غصه جلا سړی.)

دوی د پغدار له لاری افغانستان
او بیای ایران او دمنته های غصه
سودی نه چی منته وخت (لایاسی)

ورته وبل کیده. دا د سیدل اوله منته های
غصه یی په کتنی کتنی هان درم ته ورساوه
کله چی کور ته ورسیدل و نی لیدل چی دلیکو

مایک کلو په پخوا می. شوی ده. او کوچنی
دوی ته ۱۹ کلن سوی و او هم نی وادیدل
چی (پاپ گلپنت) می سوی دی. د

رو حایونو دمنته وخت اختلاف په سبب
دو میان موقت ته شول چی تر دو کالو
پوری بل پاپ مقرر کړی او هکله دوی

ونه سو کولای چی منځپوښت د هان سره
پوری منته کی یی منځپوښت په ۱۹۷۹ کال
کی بیاجین ته دمی سول او ددی وادی نی

ماد کو پور لودم د هان سره ملگری کړه.
ادی چر دوی عیسوی منځپوښت هم د هان
سره وده ملگری کړی او باید دتوبلای

خان لول نی پرهای کی رای خودا چی
عیسوی منځپوښت ته دوه پنده باید مقدس
تیل تر حتما د هان سره اخستی رای. منته

چی دوی منته دپاوه داکرا له لاری
و منځپوښت ته و لاند. په دی چار کتنی
په یوه کلیسا کی یو خراغ لیکدی چی

دملکو په قول دا خراغ د حضرت عیسی (ع)
په وخت کی لیکدی لری او تر دپره وخته
پوری منځپوښت بل پاپ وکړی ددی خراغ تیل

دمنته سو تیلو په نامه یادیدل چی غنکو په
منته په چرنگی لک او ددی دپسو په مقابل
کتی لاسی ته دروستل او دمنځپوښت مرخو

د علاج دپاره په نی استفسارول. او دا خبره
د توبلای خان تر غوږ پوری رسیدی وه
هکله یی دم تیلو خوځته کړی وه خو

پولور دوی هم دده تال پر منځک وانه پاره
او تر دپره تکلیف وروسته یی یوه اندازه
تیل راواخلستل او دچین په لور دمی شول
اچار لاری وادیدل چی دوی پاپ مقرر وه

سوی دی لوی پرت ته راوگرزیدل
او پاپ دوه منته منځپوښت دیوه لیک
سره ددوی سره واستول منته وچی

دوی د ایران د لاری بیامغ پر چین
د می سول غوبه لاری کتنی وچرود
خطر ورسره منته منځپوښت شول. خصوصاً

دمنته چنگو غصه پیره وچرود چی
د عباسی خلیفه گاوا او منته لاری
تر منځ منځپوښت وه. سکر پور او ددی

دپاره چی غپله وفاداری توبلای
خان ته چکاره کړی هر چول
خطر و نه ای و منته او غپله داری

دراوم پسر وکړه. د (لپاسا) د لاری
راژرو او دمنته هابه تیریز کرمان
او افغانستان ته راو رسیدل لوی

دودینه ولاری په غوله وکړه. هو
هانو له پیکنیک ته ورسوی.
ماد کو پور لو که هه هم په

دی وخت کی کوچنی و خد بیامغ
دیر هیرک او دوه چار خلک و.
مرغه چی په نی دوی په نظر ودرتل

په چر غور په می تر مطالعی لاندی
نیول. او هر داود پدوشی په نی په
پورده دقت اوردیدی.

منته شیان چی دمار کو پور لو
دپاره لوی وه منته دپوچ (ع) د
کتی او دده او د عباسی خلیفه گاوا

د حکمت او په پند ا دکی ددوی هام
قتل وچر مار کو پور لو دیر شیان
په دی پاره کتنی لیکلی دی اوده

منته وکړ کړ کول د منته لازم
نیدی.

د لور بیاج

د ۲۰ مخ

ضمائم و فهرست

۱	داخلت به مناسبت دولت در بیس بیفام
۲	مطرحه های جوانی
۳	استاد پر پنهان به صوت
۴	به ملی جنبه کی داد پیا خواش
۵	درامه اوانسانه
۱۲	در ای تروای طبعی به پده نسوی پلا ی
۱۶	هنر و ادب
۱۸	خرق پیشه
۲۲	دبیر متو به مکه
۲۴	هنر و علم
۲۶	حوالان
۲۸	مار کد پولو

حاجی محمد حبیب

۱۰

دکندهار بنکار دروازه و مرحوم استاد برینا اثر

دکندهار دولتی مطبعه